

Những sự gia tăng tiếp tục có đánh giá lại về nhân vật Ngô Đình Diệm

Lời giới thiệu: Trong vài năm gần đây, một thế hệ mới các sự gia Mỹ đã quan tâm trở lại và công bố những tác phẩm mới về thời kỳ nổi loạn của Ngô Đình Diệm.

Năm nay đánh dấu 45 năm ngày xảy ra cuộc đảo chính của các tướng lĩnh miền Nam và sự sụp đổ của Mỹ, là một dịp chính quyền Tổng thống Ngô Đình Diệm. Nhân dịp này, BBC mời một số nhà nghiên cứu viết bài đánh giá những khía cạnh khác nhau về thời kỳ Đệ nhất Cộng hòa của miền Nam Việt Nam.

Mời đọc giả bàn tròn lịch sử, xin trân trọng giới thiệu bài viết của tiến sĩ Philip Catton. Ông là y tá ng tiến sĩ Đệ nhất hực Ohio (1998) và là nhân án về chương trình tập Chí n lập c đ u th p niên 1960.

Winston Churchill từng có một bình luận nổi tiếng về bản chất phức tạp của những mối liên minh thời chiến. Đứng quan hệ giữa Anh và Mỹ trong Thế chiến Hai, ông bình phẩm: “Chỉ có một thế lực hoàn toàn vì lợi ích chiến đấu cùng đồng minh, và đó là chiến đấu thiêu hủy!”

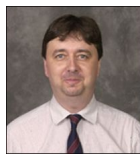
Ṃc dù ng̣i Anh và Ṃc̣n có nhau đ̣ đánh ḅi ḳ thù chung, nḥng đ̣ng tḥi ḥ ṿn theo đ̣u i quỵn ḷi chính tṛ riêng và tḥng xuyên va cḥm quanh câu ḥi ṿ cách tḥc tịn hành chịn tranh.

Đ̣u này cũng đ̣ng cho liên minh Ṃ - Nam Vịt Nam. Chính pḥ Sài Gòn và Washington đ̣n ṿi nhau vì cùng có ḳ thù chung, nḥng ng̣i c̣ng ṣn Vịt Nam. Nḥng đ̣u đó không có nghĩa là ḥ luôn hòa thụn. Các khác bịt luôn ṭn ṭi trong giai đ̣n 1954-1963 khi Ngô Đình Dịm lãnh đ̣o Nam Vịt Nam – cụi cùng, chúng tṛ nên không tḥ gịi quỵt và đ̣a ng̣i Ṃ can đ̣ vào âm ṃu ḷt đ̣ chính quỵn Dịm.

Nghi ng̣ và e ng̣i

Ngày ṭ đ̣u, nghi ng̣ và e ng̣i đã chi pḥi quan ḥ Ṃ - Vịt. Nhịu ṣ gia đã ghi nḥn liên ḥ mà Dịm ṭo đ̣ng đ̣c ṿi các chính khách quan tṛng Ṃ đ̣u tḥp niên 1950. Ṃt ṣ ng̣i tḥm chí ḳt lụn chính quan ḥ này giúp Dịm tṛ thành tḥ ṭng năm 1954 – nói cách khác, ḥ cho ṛng Dịm là đ̣ đ̣ c̣a Ṃ.

Nḥng không có nhịu ḅng cḥng ng̣ng ḥ lụn c̣ này. Ḅo Đ̣i, c̣u hoàng và Qục tṛng c̣a Qục gia Vịt Nam, có ṿ cḥn Dịm cḥ ỵu là vì nḥng lý do liên quan chính tṛ Vịt Nam, cḥ không pḥi Ṃ.

” *Ngay c̣ sau khi Dịm đã thànḥ*
̣ công trong ṿi c̣ ng c̣ quỵn ḷc,
̣ nḥng lo ng̣i ban đ̣u không bịn
̣ đ̣i vì Dịm ṭ ra ṃn c̣ng khi

phần i nghe lời khuyên của Mỹ "

Dr. Philip Catton

Thức ra ngay là Mỹ nuôi một số lo ngại về Diệm. Họ nghĩ rằng chính phủ ông năm 1954 vì muốn ngăn cản sự tiến bộ của miền nam, nhưng họ không biết nhiều về tân thể chế và có những quan điểm trái ngược về khả năng của ông. Một mặt, họ ca ngợi phương pháp, sự trung thực và lòng ái quốc của ông. Mặt khác, họ lo ngại ông quá cứng đầu, luôn tự cho mình là đúng và thiếu kinh nghiệm. Nhiều viên chức Mỹ cho rằng ông không đủ khả năng tiếp xúc một chính phủ hiện đại.

Ngay cả sau khi Diệm đã thành công trong việc củng cố quyền lực, những lo ngại ban đầu không biến đi vì Diệm tiếp tục ra lệnh cấm ngay lập tức khi nghe lời khuyên của Mỹ.

Ngay cả khi tin rằng họ có cấu trúc để xây dựng các tân quốc gia hiện đại, phú cường trong Thế giới thứ Ba và khuyến khích Diệm áp dụng các "đơn thu" cho sự phát triển của miền Nam. Đúc kết vào những tình hình đất nước xa xôi, ngay cả Mỹ thúc Diệm sửa chữa cái mà họ xem là khiếm khuyết của chính thể: sự lộn xộn trong bộ máy hành chính do Diệm không sẵn sàng quy định hành, sự thiếu dân chủ và thiếu năng lực chính phủ trong dân chúng.

Ngay cả khi lo ngại rằng quá thừa sự chuyên quyền, mà không đủ năng lực chính phủ thêm ngay cả những hạn chế thực tế của Diệm vẫn cứ làm theo ý mình.

Viên kiến riêng

Trong khi ngay cả Mỹ lo ngại về Diệm, bên thân nhà lãnh đạo cũng lo ngại về Mỹ. Ông vui lòng chấp nhận hỗ trợ quân sự và kinh tế của Mỹ, nhưng không sẵn sàng lắng nghe lời khuyên của Mỹ. Ông không tin ngay cả Mỹ biết gì nhiều về Việt Nam hay có nhiều hiểu biết chính trị.

Em trai, Ngô Đình Nhu, có quan đi ́ m đ ́ c bi ́ t tiêu c ́ c v ́ M ́ . Có th ́ vì đi h ́ c tr ́ ng Pháp, Nhu xem ng ́ i M ́ là h ́ n x ́ c và thô thi ́ n.

K ́ t qu ́ là chính quy ́ n Di ́ m không m ́ y tin vào nh ́ n đ ́ nh c ́ a đ ́ ng minh M ́ , xem các đ ́ xu ́ t chính sách c ́ a M ́ là sai l ́ m. Di ́ m tin r ́ ng ch ́ có bàn tay s ́ t m ́ i gi ́ i quy ́ t đ ́ c các v ́ n n ́ n c ́ a mi ́ n Nam.

Khäng hoäng Phät giäo 1963 làm Mä tin räng phäi thay chính quyän Diäm
Trái ngäng cä väi näng xem ông là häp häi và là “viên quan hoài cä”, Diäm có viän kiän riêng
vä cách xây däng nhà näng hiän đäi ở miän Nam.

Ông muän mät nhà näng không sao chép cä tä bän län cäng sän. Ông muän mät xã häi läy
cäm häng tä mô hình văn hóa xã häi truyän thäng cäa Viät Nam – väa hiän đäi nhäng hình nhä
cäng phäi thuän Viät.

Không chä xem läi khuyän cäa Mä là vô ích, Diäm còn căm ghét nó. Có län ông nói väi nhà báo
Mä Marguerite Higgins: “Näu anh ra län nhä Viät Nam nhä con räi, thì anh có khác gì ngäng i Pháp?”
Diäm rät nhäy cäm vä sä đäc läp và bät kä sä xâm phäm nào đän chä quyän đät näng cä. Ông
hiäu mình phä thuäc trä giúp cäa Mä, nhäng cäm thäy lúng túng và bäc bäi vì phä thuäc.

Ông cũng biät nó nguy hiäm vä chính trä, vì ngäng i cäng sän có thä cáo buäc ông chä là kä phän
bäi và con räi. Đä cäng cä quyän uyän lãnh đäo, ông phäi chäng tä mình không phäi là thä.

‘Đäng đä giäa các nän văn minh’

Nhäng cäng thäng này cũng có thä kiäm chä đäc näu đä án đäng xây mät miän Nam väng
chäc đã điän ra suôn sä. Trong träng häp đó, hai bên sä cäm thäy läi ích cäa mäi quan hä län
hän sä bäc mình.

Nhäng vän đä là näng cäng xây däng miän Nam đäng nhä läi chuäch choäc. Năm 1960, nhäng
ngäng i cäng sän bät đäu tä chäc du kích chäng läi chính quyän Diäm, bäng sä thành läp Mät trän
Dân täc Giäi phóng. Du kích nhanh chóng kiäm soát nhiäu khu väc quan träng ở nông thôn
miän Nam.

Läi có nhäng đäu hiäu cho thäy Diäm đä mät äng hä trong nhäng ngäng i chäng cäng, cä thä là
vä đäo chính bät thành thäng 11.1960.

"Dù có kẻ thù chung, hai phía có từng từng riêng về cách đánh bại đi

*phòng ng, vì n kẻ n riêng về hình
hài của mặt Nam Việt Nam phi
càng sẵn"*

Trong giai đoạn John F. Kennedy cầm quyền (1961-1963), người Mỹ muốn làm nã thuyết phục Diệm thay đổi, đồng thời tăng cường hi vọng trên đất miền Nam. Nhưng Diệm tiếp tục chững lại đòi hỏi của Mỹ và khó chịu khi phải tiếp đón sự tăng cường của quân Mỹ ngày càng tăng. Đầu mùa xuân 1963, ông và Nhu bày tỏ lo lắng về cái mà họ xem là sự quá phụ thuộc vào Mỹ và nguy cơ đất nước của họ trở thành nước bù bõ họ.

Trong không khí căng thẳng này, Khủng hoảng Phật giáo trở thành giọt nước tràn ly. Phẫn nộ về bạo lực của Diệm là không ngừng bõ. Ông còn nghi ngờ người Mỹ tìm cách phá ông khi cần đòi ông nhượng bộ người bị u tình. Ông cũng lo việc Henry Cabot Lodge trở thành tân đi sứ Mỹ báo hiệu u chính sách kém thân thiện với chính quyền miền Nam.

Với nhu cầu viên chức Mỹ, Khủng hoảng Phật giáo và việc Diệm khẳng định không chịu nhượng bộ xác nhận sự phá vỡ chính trị và đổ đổ của chính quyền. Họ lý luận đổ đổ u miền Nam, phải thay chính phủ Diệm. Cuộc đổ đổ chính tháng 11.1963 diễn ra vì Diệm đổ đổ t ông họ của Mỹ.

Ngô Đình Nhu có liên quan họ Việt – Mỹ là “sự đổ đổ đổ của các nền văn minh”. Có lẽ đó là sự mô tả hợp lý. Dù có kẻ thù chung, hai phía có từng từng riêng về cách đánh bại đi phòng ng, vì n kẻ n riêng về hình hài của mặt Nam Việt Nam phi càng sẵn.

Một nghiên cứu chính thức của Mỹ sau này nhận xét: “Phần nào đó, người Mỹ và Việt Nam đi cùng một xe, nhưng họ không biết đường và vì ai lái xe, đi đâu là đâu, dùng tuyến đường nào. Chúng ta là những đường mình không tin nhau, theo đuổi công việc chung nhưng chia rẽ.”

Những khác biệt đó đã tạo thành mối liên minh bất hòa, và cuối cùng tan rã.

Vũ tác giả: *Tiến sĩ Philip Catton viết cuốn Diem's Final Failure: Prelude to America's War in Vietnam (NXB Đại học Kansas, 2002). Ông hiện dạy Đại học Stephen F. Austin (Stephen F. Austin State University).*

VV

Tôi còn trẻ, được học qua những bài lịch sử được thầy dạy những việc làm của Mỹ trong đời chiến tranh giữa II, việc học được chỉm võ khí nguyên tử mà họ không dùng những thứ đó, mà tấn công Nga hay một quốc gia thù địch nào. Những việc làm đầy thiển chí của Mỹ mong muốn xây dựng một thế giới tốt đẹp.

Những việc làm của họ sau đó cho thấy họ thật là thiển kiến, dù đến họ đánh giá sai về văn hóa và con người Việt Nam. Việc học tập với các chính quyền họ ở chính cho thấy rõ điều đó. Những việc áp đặt lên những lãnh đạo quốc gia phụ thuộc rồi những vụ thám sát người VN cho thấy cách làm của họ chính mà xem dân VN như một đường mình hay người bị.

Linh Hoa

Ngô Đình Diệm xuất thân nhà Nho, trong quan hệ với Mỹ quá nặng nề vì chữ Sĩ của "kể Sĩ" nên hay sợ phòng và ái vì phụ thuộc: thật bại!

Người CS VN ngày nay, nếu có thể nói, xuất phát đa phần là Nông nay pha một ít chút Sĩ không bài bản (do học hành không đến nơi đến chốn, quê quê): cũng sùe dè, thiển kiến tin và nhảm nhí, thật ra cũng sẽ có kết quả không khác họ trong quan hệ với Mỹ.

Chẳng nào người CS hay bất cứ ai lãnh đạo VN, có cái nhìn của giới Công Nhân, được đào tạo bài bản lúc đó VN sẽ có lợi trong quan hệ với Mỹ, và Mỹ cũng sẽ có lợi nhiều hơn vì có một

Liên minh ḅ t hòa: Ngô Đình Dị m và Ṃ

Tác Giả: BBC

Chúa Nhật, 19 Tháng 10 Năm 2008 13:46

đ̣ ng minh nhìn xa trông ṛ ng!